

Književna poročila.

Fr. Milčinski, Muhoborci. Založil L. Schwentner v Ljubljani 1912. 8°. 195 str. Cena broš. 2 K 50 v, vez. 3 K 50 v.

Le rire c' est le propre de l' homme, je dejal sloviti oče Gargantue in Pantagruela, povdarjajoč, da loči ljudi od živalstva zlasti smeh. In dosti dobrot lahko izkaže čitajočemu človeštvu, kdor mu ponudi priliko, uveljaviti to odlično prednost, to je, pretresti si v zadovoljnem samopozabljenju slavno prsno prepono. Toda na žalost takih mož ni posebno mnogo, vsaj veliko manj jih naštejete, nego na primer dobrih avtorjev, ki so se uspešno pečali z resnimi in tragičnimi snovmi. Sicer še pri marsikom ni v literarnem bontonu, priznavati slovstveno ceno humorističnim spisom, vendar po krivici. Humorist in karikaturist mora imeti ne le oster dar opazovanja, ampak obenem tak uren pogled, da brž razbere in izloči vse značilne poteze ter jih po potrebi uporablja. Vsekakor pa mi utegne pritrditi ta in oni, da mu Milčinskega „Muhoborci“ bolj prijajo, nego marsikatera sedanja slovenska novela visokoletečih pretenzij, ki nas za jetično dolgoveznost ne oškoduje s prav nobenim surogatom.

Nadpis zbirke je zaeno naslov prve domorodne povesti, obsegajoče dobršno polovico knjige. Njena folija je nad vse preprosta: zgóde in nezgode dveh tekmujočih trgov, od katerih hoče eden priboriti sodnijo, ideja, ki jo je sugeriral državnozbornski kandidat — pred volitvami. Ko nam je pisatelj v lahkotnem slogu predočil protagoniste v vseh hibah in vaško-malenkostnih ljubosumnostih, izvira iz tako zasnovanih situacij samih dokaj smešnih efektov, ki nam takorekoč padejo ko zrel sad v naročje, dočim se živijo sledeče krajše historije naravno bolj ob zunanjih, besednih igratih, kalamburjih . . . Neznaten predmet pa visoki koturni, ki si jih je nadel avtor, to je vreclec mnogoterim povodom za dobrodušno hahljanje. Delo premore celo dramske zapletke in nalezljivo genljive orizore, glej „Rodbinski posvet“; seveda mehkobna ubranost se nepričakovano razhlapi, ko sine spotoma objestna opazka, podobna nekdanji romantični ironiji, kar se bo znalo zameriti rahločutnim čitateljicam. Kakor iz zasede nas napade mestoma grotesken domislek: O ti kapelici je šel glas, da pri nji straši: o polnoči prihaja izza kapelice črn dedec, glave nima nič, iz nosu pa mu maha kisko zelje (46). Obilo priznanja bo žel brez dvoma neponarejeno izvorni „zamerk“ na str. 64.

„Upokojeni rodoljub“ je nedolžna satira, med tem ko naslednja „detektivska povest“, dasi ne more tekMOVATI s holmesijadami, kakršna je na primer Leblancova, — od kraja do konca intrigira našo pozornost. Ali ker se završi kljub vsem obetom malce razočarljivo-vsakdanje, bo njena ostica brez vpliva in končno bralčevo „očiščenje“ ostane nekam kalno. „Pomladanske muhe“ so v prvem delu prav sitne: kaj hočemo z značajem starega suplenta, obsedenega od statistike in nerazložljivega človekoljubja? Možak sodi pravzaprav na Studenec in se vidi kot atentat na našo dobro voljo. Vendar ta odstavek je spretno preračunan kontrast, iz katerega rezultira tem poskočnejša razpošajenost ostalih vrstic. Zakaj pijanec pred sodnikom in njega zasliševanje sta sposobna izzvati od rahlega usmeva do bučnega nadsmeha, recimo krohota, prav tako kakor izmodritev trčenega učitelja, ki mora nalik Detelov „Učenjak“ občutiti na lastni koži ničevost svojih izumetničenih teorij . . . Čisto pri-

jazno se čita sklepni odlomek „Deželna vinska klet“, ki bo poleg vsega drugega nudil priložnost intelektualnega užitka v razreševanju raznih psevdonimov iz sedanjega političnega življenja.

Da sklenem: Kdor je dostopen mnenju, da imajo tudi mali ljudje pravico do prostora v literaturi, kdor se rad od duše nasmeje, naj si nabavi „Muhoborce“. Motila vas ne bo, upam, realistika, ki gre tako daleč, da izobraženo dekle govori: Kaj pa mislite o d mene! In ako niste z dežele, vas ne bodo žalili številni stavki tega-le kalibra: Ko toliko okreva, da se ga lahko zasliši itd. *A. Debeljak.*

Krmar Milanovič. Povest. Prosto po Rusellovem romanu „Krmar Hohdsworth“. V Ljubljani 1912. Založila Katoliška bukvarna. 8°. 287 str. Cena broš. 1 K 40 v, vez. 2 K 20 v.

Milanovič je moral v najlepših dneh zapustiti domovino in ženo ter se podati na morje. Sreča mu ni bila mila, ladja se je potopila in po mnogih nezdodah si je rešil življenje, a izgubil spomin. Nazadnje je srečno prišel v domovino, kjer se mu je vrnil tudi spomin, a se mu žena med tem poročila z drugim; no zdaj se je moral drugi mož kmalu utopiti, da ne nastanejo prevelike komplikacije. To je vsebina te genljive povesti. Prikrojevanje v različne svrhe je nepotrebno in nevarno. Če se piše kdo Schulze ali Milanovič, ali se godi dejanje na Primorskem ali Angleškem, je postranska stvar. Kolikor se da sklepati, ni knjiga v izvorniku ravno slaba, to se pravi, da je znal pisatelj absorbirati precej struj, četudi ni imel lastnega sloga; napaka je v kompoziciji, ker ima drugi del dejanja značaj epizode. Prireditelj se je potrudil, da je vso stvar zavil po svoje, jo primerno osentimentalil, preliv v žandarmerijsko slovenščino, da je postala knjiga „za ljudstvo“. Tudi umetnik, ki je napravil naslovno sliko, je storil svoje, da se nam knjiga ne prikupi.

Joso Jurkovič.

Spisi Mišjčkovega Julčka. III, zv. S 16 slikami. V Ljubljani, 1911. Last in založba „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta“. 8°. 111 str. Cena 1 K 50 v.

V knjigi so združene štiri črtice: Uganila sta, res je bilo drugače! Kočarjev Peter. In vendar ga je izmodrilo! Jozve Lajnar. — Upravičuje jih dober namen. Prvi dve sta pod srednjo mero, v tretji se zabliška tuintam iskrica lirizma, za četrti motiv je škoda, da ga je obdelal pisatelj tako vsakdanje. V tej črtici je par strani, ki se čitajo kot Flaubertov „Simple coeur“, a pisatelj uniči vso iluzijo z vednim „jaz pa jaz“ in z drugimi nepotrebnimi refleksijami. Jezik je patetičen, večkrat neokreten, primere včasih prisiljene, n. pr. „To bodi pisan spomenik Jozvetu, izklesan iz mojega zarjavelega peresa (110). Ne vem, kaj bo rekla slovnica tem in podobnim stavkom: „Izprva ljudem, to videti, ni bilo prav“ (72), „Ljudje, to slišati, so zmajevali z glavo“ (75), „Sinek pa, videti, da ga ma mati res ubogajo“ (36).

J. Jurkovič.

Jožef Ribičič, Kraljestvo čebel. Mladinski spis. Last in založba „Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev“. V Ljubljani 1912. 8°. 72 str. Cena 80 v. (Jan Legova mladinska knjižnica, III. zvezek.)

Življenje dveh delavk v lepo urejeni državici čebel je glavna vsebina tega mladinskega spisa. Pisatelj se je znal srečno izogniti nevarnosti, da bi postal spis prirodosloven, poučen. Najbolj živahno pripovedovano je prvo poglavje, konec je preveč sentimentalen. Naj bi živela mala Tiila in izvršila nekaj velikega v svojem kraljestvu, saj je vzbujala toliko lepih nad! Naša mladinska književnost ni bogata na spisih te vrste; zato bodi živahno pisana knjiga priporočena vsem, ki hočejo dati mladini dobrega štiva.

V. S.